

מראי מקומות- חולין ל"ט

אבל בזרקו לשם ערלים אפי' ר"ח מודה כשר, דאין אין מחשבת אוכלין בזריקה וכו', הרי מבואר דבשחטו ע"מ שיתכפרו בו ערלים, זהו מחשבת אוכלין בשחיטה, ומשו"ה פסול, דאילו הי' חשיב מחשבת בזריקה לא הי' פסול. אלא דהק' מהמשך הגמ' על מש"כ בדעת הרמב"ם, דהא מדמה הגמ' מח' זו דשוחט חולין כדי לזרוק דמה לע"ז, דר' יוחנן ס"ל דהבהמה אסורה, ור"ל ס"ל דהבהמה מותרת, ופשטות הגמ' הוא דאפי' אם לא זרק דמה (וכ"כ רש"י בפירוש בסנהדרין סא.), וכן מבואר מתוס', דכ' דאפי' ר"ל מודה דחייב מיתה משום ששחטה לשם זריקת ע"ז, ולכאור' זהו דלא כדברי הרמב"ם. וכ' לחדש דהגדר לפי הרמב"ם הוא דכיון דחושב בשעת השחיטה לזרוק דמה שלא לשמה, הו"ל כאילו זרק הדם שלא לשמה כששחט, דזהו הביאור של מחשבין מעבודה לעבודה לדעת הרמב"ם, דיכולין לומר דהוי כאילו עשה העבודה אחרת שלא לשמה עכשיו בשעת עבודה הראשונה. והנפק"מ בזה הוא לענין שוחט ע"מ לזרוק שלא לאוכליו בקרבן פסח, דאם הוי פסול בהשחיטה ממש, וכמש"כ תוס', א"כ אף שחשב על הזריקה, מ"מ הוי פסול בהשחיטה והוי פסול. משא"כ לדעת הרמב"ם, דהוי כאילו זרק עכשיו שלא לשמה, א"כ אי"ז נחשב מחשבת פסול בהשחיטה כלל, אלא מחשבת פסול בהזריקה, ומחשבת שלא לאוכלין אינו יכול לפסול הזריקה. וע' בקרן אורה (זבחים י.) שהביא דהגמ' שם צידד דאולי ר"ל מודה דחייב מיתה, וגם אולי ר' יוחנן דאוסר מודה דפטור ממיתה. ובביאור הצדדים, כ' הקר"א דלהצד דחייב מיתה ס"ל להגמ' דכששוחט ע"מ לזרוק לע"ז, הו"ל כאילו שוחט לע"ז, ונהי דלא הוי ממש כשוחט לע"ז, ולכן אינו אוסר הבהמה, מ"מ נחשב כמעשה ע"ז, ולכן חייב מיתה. אבל הצד אחר של הגמ' ס"ל דאף דר' יוחנן ס"ל דאוסר הבהמה, זהו משום דאף דלא זרק מ"מ למדין מפיוגול דלענין איסור הו"ל כאילו זרק במחשבת פסולה, אבל מ"מ אינו חייב מיתה, דסכ"ס לא עשה המעשה לע"ז

(א) **השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודה כוכבים- כ' תוס' דכ"ע מודו דחייב מיתה, מידי דהוה אהשתחיה להר, דההר מותר ועובדו בסייף. ויש לעי', אם נחשב הוא לעובד ע"ז, א"כ לכאור' הו"ל שחיטת מומר, ושחיטת מומר פסולה, וא"כ איך מותרת לר"ל. וע' בתוס' לעיל (יד.) דכ' להוכיח מסוגיין דמשום דעבר פעם אחת אינו נעשה מומר, ולפיכך שפיר שייך שיהי' שחיטתו כשרה. וע' ברשב"א שתי' באו"א, דלא הי' דעת השוחט ע"מ שיזרוק הוא הדם לע"ז, אלא ע"מ שיזרוק הגוי הדם לע"ז, וא"כ אי"ז נחשב דעבד ע"ז בכלל, וא"כ שפיר מהני שחיטתו, דאינו מומר כלל [ויש לעי', דהא גמ' מפורשת היא בסנהדרין (סא.) דמודה ר"ל דחייב מיתה, ולפי דבריו כאן, הרי לא עשה שום מעשה ע"ז, ולמה יהי' חייב מיתה, ואולי הגמ' כאן ס"ל כהצד דהגמ' התם דס"ל דפטור ממיתה, וע"ע].** **עוד הק'** תוס', איך חייב מיתה, הא דלמא מימלך ולא זריק דם לע"ז, ותי' דודאי לא מימלך. וע' בחי' הגרי"ז בזבחים (סוף י.), דביאר דאין כוונת תוס' להק' דאם מימלך אינו חייב מיתה, משום דהחיוב מיתה הוא על השחיטה, אלא מחמת רצונו לזרוק הדם לע"ז הוא חייב מיתה, וא"כ מה לי אם מימלך ולא זריק, הא אי"ז המחייב כלל. וביאר דכוונת תוס' הוא דכיון דודאי לא מימלך, הרי מחשבתו לע"ז הוא מחשבת גמורה, משא"כ אם יהי' ספק דאולי מימליך, אז יהי' שייך לומר דאי"ז מחשבת גמורה לע"ז בכלל.

(ב) ר' יוחנן אמר פסולה, מחשבין מעבודה לעבודה- ע' בקהלות יעקב (זבחים, ח') שהביא מש"כ הרמב"ם (פסוהמ"ק ט"ו, י') דמי ששחטה לשמה וחישב בשעת השחיטה לזרוק דמה שלא לשמה, הר"ז פסולה, לפי שמחשבין מעבודה לעבודה, וזאת המחשבת שחישב בשעת שחיטה כאילו חשבה בשעת זריקה, ולפיכך פסולה. וכ' הקה"י דמבואר מדברי הרמב"ם דמחשבת על הזריקה בשעת שחיטה הוי כאילו חשבו בשעת הזריקה עצמה, ולא כמחשבת פסולה דשעת שחיטה. אולם הביא דמתוס' בפסחים (סא. ד"ה שחטו מבואר דלא ס"ל כן, שהרי כ' דדוקא שחטו למולין ע"מ שיתכפרו בו ערלים פוסל ר"ח,

הרמב"ן דקו' זו בורכא היא, דהא אין שיין להביא ראי' ממעשה דהנהו טייעי, דשם לא הי' הבשר שלהם, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וא"כ לא שיין להם לאסור הבשר. אבל ע"ש ובדברי הרשב"א שהק' על רש"י, למה זריקה במחשבת ע"ז פוסל הבשר לדברי רש"י, הרי בשלמא במוקדשין, דצריך ד' עבודות, י"ל דהבשר תלוי בהזריקה. אבל בבשר חולין, דהכל תלוי בשחיטה, איך שיין לפסול הבשר במה שזרק במחשבת ע"ז אח"כ. ועוד, לפי רש"י למה לא מנא הקטרה ג"כ, הרי ההקטרה לע"ז ג"כ אוסר הבשר לפי שי' רש"י. ולכן פי' הרשב"א, דמה במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשין מעבודה לעבודה, כגון במחשב בשעת שחיטה לקבל ולהוליך ולזרוק ולהקטיר חוץ למקומו או חוץ לזמנו, דפיגול או פסול הוא, והכל הולך אחר השוחט, מקום שאין המחשבה פוסלת אלא בב' עבודות מעבודה לעבודה, דהיינו דהשוחט שמחשב בשעת שחיטה לזרוק ולהקטיר לע"ז, אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט.

אבל הכא דשמענא דחשיב, הוכיח סופו על תחלתו - הק' רעק"א, הא כ' תוס' בב"מ (מג): דכדי לפגל הקרבן צריך דיבור, ולא סגי במחשבה לחוד. ולכאוי' צ"ל כן ג"כ לענין מחשבת ע"ז, דצריך להיות ע"י דיבור דוקא, דאם לא כן, יהי' פירכא על הק"ו מפיגול, דמה לפיגול שכן צריך דיבור דוקא, תאמר בע"ז, וכו'. אע"כ דגם ע"ז צריך דיבור דוקא לפי תוס'. וא"כ, איך שיין לומר דהוכיח סופו על תחלתו, דאינו אלא הוכחה דדעתו היתה לע"ז, אבל אי"ז הוכחה דדיבר כן, והניח בקו'. וע' בתבואות שור (ד', ב'), דתי' בב' אופנים, א) דכיון דהוכיח סופו על תחלתו, י"ל דבאמת מסתמא אמר כן בשעת שחיטה (ולא הי' שם אדם לשמוע). ב) דכיון דאמרי' דסופו הוכיח על תחלתו, ע"י אמירתו דעכשיו, הו"ל כאילו אמר כן בשעת שחיטה, כיון דמסתמא כן הי' דעתו [וצ"ע טובא סברא זו].

והיו בהן עבדים - כ' הרשב"ם בב"ב (קלח). וכוין שיש בהן עבדים, צווח, שהרי אינו רוצה לזון את העבדים. וע"ע שם בציור אחר, שג"כ כ' הרשב"ם שהוא צווח מטעם אחר,

כלל, שהרי השחיטה לא הי' מעשה לע"ז. ונמצא דלדבריו דחקירה זו הוי צדדי האיבעיא בסנהדרין שם.

ג) שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה - ע' בקהלות יעקב (זבחים ח', ב'), שהביא מה שהק' הקרן אורה (זבחים ט':, ד"ה שחטה לשמה), דמשמע מסוגיין דלא נח' ר"י ור"ל אלא לענין שוחט ע"מ לזרוק שלא לשמה, אבל ע"מ להקטיר שלא לשמה לא נח'. ולכאוי' הביאור הוא, משום דאפי' אם הקטיר האימורים שלא לשמה למעשה, סכ"ס הרי הבשר אינה נפסלת בזה, וא"כ השחיטה ע"מ להקטיר האימורים לא גרע מזה. אבל הק', למה אמרי' דהשוחט ע"מ להקטיר אימורים לע"ז פסולין, אע"פ דאם הקטיר האימורים לע"ז אין הבשר נאסר בכך, ומ"ש. וע"ש בקר"א דכ' לחלק בין אם מותר להקטיר בכה"ג, כמו שלא לשמה, דאין איסור בדבר, ובין ע"ז, דודאי אסור להקטיר לע"ז, וא"כ זהו החילוק. וכ' הקה"י ליישב באו"א, דהיינו דמה דאמרי' דשוחט ע"מ להקטיר שלא לשמה, בדין הקטרה אין שיין הענין של שלא לשמה כלל, וא"כ אין שיין לאסור הבשר ע"י מחשבת שלא לשמה על ההקטרה, דאותו פסול לא שיין בהקטרה. אבל בשוחט ע"מ להקטיר או לזרוק לע"ז, הרי ודאי שיין זריקה לע"ז, ונעשה הדם (או החלב בהקטרה) לתקרובת ע"ז. ומה דאין הבשר נאסר בכה"ג, זהו רק משום דלא נעשה שום מעשה בגוף הבהמה. אבל אם שוחט ע"מ לזרוק דמה לע"ז, אז שפיר נעשה מעשה בגוף הבהמה, דהא שחיטה במחשבת זריקה לע"ז הו"ל כזרק לע"ז, אלא דהוי ע"י מעשה בהבהמה גופה, וא"כ שפיר שיין לאסור הבשר ע"ז, וע"ש שהסביר ענין זה טפי.

ד) בארבע עבודות - פרש"י, מה דקתני אין מחשבה פוסלת בחולין, אי"ז ענין למחשבת מעבודה לעבודה כלל, אלא זהו בהעבודות גופייהו, דבחולין רק מחשבה בשחיטה וזריקה פוסלת, אבל קבלה והולכה לא כתיב בהו. והק' תוס', מה שיין לומר על זריקה דפוסלת, הרי זריקת דם לע"ז אינו פוסל הבשר, וכמו המעשה בהנהו טייעי, דלא אסרה הבשר ע"י זריקת דמן לע"ז. וכ'

משום שונא מתנות יחי'. ולכאו' תמוה, למה צריך טעמים לבאר למה צווח, הרי כיון שהוא צווח, ואין אדם מזכה לחבירו בע"כ, א"כ לכאו' לא מהני הזכיי'. ולכאו' יש להוכיח מכאן דס"ל להרשב"ם כשי' הרשב"א בקידושין (כ"ג), דבזכות גמור אפי' עומד וצווח מהני הזכיי', ולכן הי' צריך הרשב"ם לפרש למה אינו זכות גמור (ולכאו' זהו כוונת מה דאי' בהערות על מס' חולין מהגרי"ש, דאמר דמבואר בראשונים דאיירי בזכות בינוני, דאי הוי זכות גמור, הרי אין יכול להתנגד, ואולי כוונתו לדברי הרשב"ם הנ"ל).

ז) **חזינן, אי איניש אלמא הוא דלא מצי למדחי לי', אסור, ואי לא, א"ל רישך והר- פרש"י, דאע"ג דמעוה קונות בגוי, וא"כ אפי' אם אינו גברא אלמא, הרי יש לו חלק בה, מ"מ ישראל מסלק לי' לעוכבר כוכבים ואינו נעשה שלוחו, דא"ל, לא לעוותי שיתפתך, וכו'. ובתוס' כ' דהגוי לא סמכא דעתי, ולכן באמת לא קנה. אבל דברי רש"י לכאו' צ"ב. וע' במנחת שלמה (להגרש"ז אוירבך ז"ל), דנקט דאם הי' כוונת רש"י לשליחות ממש, א"כ י"ל בפשיטות, דאינו נעשה שלוחו לרעתו, וכוונתו שלא לשחוט בשבילו. אבל הק' ע"ז, דהא לכאו' מחשבת הבעלים מהני אפי' אם אינו בגדר שליחות, שהרי בעליו הוא. ועוד, הא כ' האחרונים (ע' לב ארי' ומהרצ"ח) דאין כוונת הגמ' לשליחות ממש, שהרי אין שליחות לעכו"ם. וביאר הגרש"ז דאולי כוונת רש"י הוא דבאמת הוי כעין תנאי בהמכירה, דלא הסכים שיהי' הבשר קנוי לאותו גוי אם יחשוב על ע"ז בשעת שחיטה, וא"כ שפיר מסלקין לו עי"ז, משא"כ בגברא אלמא דא"א לסלקו.**